

Сташин Михайло Олександрович,
аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО
ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ, ПРИЙНЯТТЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ РІШЕНЬ
ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

У статті обґрунтовано шляхи та сформовано пропозиції щодо оцінки ефективності залучення громадськості до процесу розробки, прийняття і реалізації рішень органами місцевого самоврядування. Досліджено зміст і сутність поняття «залучення громадян» в контексті реформування місцевого самоврядування. Визначено ряд проблем щодо ефективності участі громадськості у прийнятті значущих рішень органами місцевого самоврядування. Розглянуто систему індикаторів оцінки ефективності залучення громадськості та проаналізовано способи оцінки ефективності в процесі розробки, прийняття та реалізації рішень органами місцевого самоврядування. Окреслено проблемні питання подальших наукових розвідок.

Ключові слова: ефективність, оцінка, громадськість, залучення громадськості, органи місцевого самоврядування, контракти ефективності, процес розробки, прийняття та реалізації рішень.

Stasyshin Myhaylo

**EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC
INVOLVEMENT IN THE DEVELOPMENT, ADOPTION AND
IMPLEMENTATION OF LOCAL AUTHORITIES' DECISIONS**

The ways and proposals for evaluation of the effectiveness of public involvement in the development, adoption and implementation of decisions of local authorities were grounded in the article. The urgency of this matter because of its practical demand as well as theoretical uncertainty was considered. The most recent research and publications on the designated issues were analyzed.

The essence of the concept of "efficiency" in research of foreign and domestic scientists was studied. Much attention was paid to creation of which will ensure effectiveness of the development, adoption and implementation of local authorities' decisions. All differences in use of terms "assessment" and "evaluation" were defined. Basic definitions for this publication were proposed.

The content and essence of the concept of "public engagement" in the context of local governance were examined. It was indicated that among the most common forms of effective public involvement are public hearings, public and expert councils under the local authorities, different contests of mini-grants, and support for local projects. Instruments of crowdsourcing were discussed.

Numbers of concerns about the effectiveness of public participation in making of meaningful decisions by local government administrations were defined. It was proposed to sign effectiveness contracts between local governments and the public which will form target results of the local government in terms of disclosure and involvement of society and ensure their implementation.

The evaluation of mutual activities of local government and the public were represented via effectiveness contracts: areas of assessment, indicators and principles of formation.

The mechanisms of public involvement, which operate at different stages (initiation of discussion, decision-making, immediate implementation) were analyzed. The conditions ensuring the effectiveness of public involvement in the development, adoption and implementation of decisions by local authorities were defined.

The system of indicators of evaluation the effectiveness of public participation was studied and the ways to assess effectiveness in the process of development, adoption and implementation of decisions by local authorities' decisions were analyzed. In particular, the methods used for the purposes of showing project performance and effectiveness of project cooperation, ways to assess the effectiveness of the project and involvement were described. The evaluation criteria and specifics of its implementation were specified.

The conclusion was that effective public participation may be considered as such if public problems begin to be solved immediately or community needs are taken into account when making decisions. Also attention was focused on the fact that the higher the number of evaluation criteria and more diverse the system of indicators are, the more objective is the evaluation of effectiveness of public involvement in the development, adoption and implementation of decisions by local authorities.

Problematic issues for further scientific research were outlined.

Keywords: effectiveness, evaluation, community, public engagement, local authorities, effectiveness contracts, development process, adoption and implementation of decisions.

Сташишин Михаил Александрович

**ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ
ОБЩЕСТВЕННОСТИ К ПРОЦЕССУ РАЗРАБОТКИ, ПРИНЯТИЯ И
РЕАЛИЗАЦИИ РЕШЕНИЙ ОРГАНАМИ МЕСТНОГО
САМОУПРАВЛЕНИЯ**

В статье обоснованы пути и сформированы предложения по оценке эффективности привлечения общественности к процессу разработки, принятия и реализации решений органами местного самоуправления. Исследовано содержание и сущность понятия «привлечение граждан» в контексте реформирования местного самоуправления. Определен ряд проблем по эффективности участия общественности в принятии значимых решений органами местного самоуправления. Рассмотрена система индикаторов оценки эффективности привлечения общественности и проанализированы способы оценки эффективности в процессе разработки, принятия и реализации решений органами местного самоуправления. Определены проблемные вопросы дальнейших научных исследований.

Ключевые слова: ефективність, оцінка, громадськість, привертання громадськості, органи місцевого самоуправління, контракти ефективності, процес розробки, прийняття і реалізації рішень.

Постановка проблеми. Успіхи соціальних перетворень, перехід до сталого розвитку, демократизація і рух до громадянського суспільства в Україні багато в чому залежать від людського фактору, в тому числі від того, як перетворення моделюються, усвідомлюються і реалізуються громадянами. У цих умовах роль громадянської ініціативи та лідерів, які очолюють ці ініціативи, надзвичайно велика. Спільні зусилля членів місцевого співтовариства дозволяють створити потенціал для успішного розв'язання проблем, нарощування конкурентних переваг територіальної громади.

На включення потенціалу місцевого співтовариства у вирішення проблем і місцевий розвиток спрямована реформа місцевого самоврядування в Україні. Проголошеними цілями реформи є створення дієздатної та відповідальної місцевої влади, що спирається на самоорганізацію населення, здатного самостійно вирішувати питання забезпечення життєдіяльності на конкретній території. Розширення участі громадян у розробці, прийнятті та контролі за виконанням рішень підвищує адаптивність системи органів місцевого самоврядування, її здатність своєчасно й ефективно реагувати на соціально-економічні виклики. Відтак, дослідження питань забезпечення, підвищення ефективності діяльності органів публічної влади є надзвичайно важливими, оскільки запровадження в практику розробки, прийняття та реалізації рішень органів місцевого самоврядування наукових напрацювань сприятиме сталому розвитку територіальних громад, що в кінцевому рахунку позитивно позначатиметься на життєдіяльності громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання дослідження оцінювання ефективності повсякчас перебувають в полі зору як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Зокрема, теоретичні, методологічні та прикладні проблеми ефективності державного управління з метою її

підвищення та забезпечення, інструментів її оцінювання вивчає Л. Приходченко [10]. Різні теоретичні моделі, методики кількісної та формалізованої оцінки рівня ефективності управлінської діяльності органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади, оцінювання ефективності діяльності керівника, лідера чи просто державного службовця вивчають Г. Атаманчук, В. Дзюндзюк, А. Клименко, О. Крижановська, О. Кузьміна, О. Мельник, І. Харченко та ін. Однак складність досліджень проблем оцінки, оцінювання ефективності публічного сектору, щонайперше, обумовлена відсутністю або недостатністю розробки поняттєво-категорійного апарату, однакості думок щодо можливості виміру рівня ефективності.

Що стосується розгляду питань громадської участі в управлінні місцевими справами, залучення громадян до процесу розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень, то окремі аспекти є предметом дослідження таких вітчизняних вчених, як Е. Афонін, Н. Бойко, Т. Кірілова, А. Крупник, В. Кравченко та ін. Зокрема, Л. Муркович [8] розглядає кроки та заходи, спрямовані на залучення громадян до вирішення питань місцевого значення, що здійснюються в країнах Європи та США. Питання громадської активності, факторів та умов її формування, впливу громадської активності на процес формування демократичного режиму досліджує О. Кіндратівець. Аналізує можливості та форми впливу громадян на діяльність органів влади у повсякденному суспільно-політичному житті П. Манжола [7].

Таким чином, аналіз наукової літератури, аналітичних та експертних розробок свідчить, що, незважаючи на достатньо вагомі дослідження питань оцінювання ефективності та залучення громадян до діяльності місцевих органів влади, не існує єдиного підходу до здійснення оцінки ефективності залучення громадськості до процесу розробки, прийняття і реалізації управлінських рішень.

Мета статті – обґрунтування шляхів та формування пропозицій щодо здійснення оцінки ефективності залучення громадськості до процесу розробки,

прийняття і реалізації управлінських рішень органами місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу. Ефективність – якісна категорія, що відображає глибинні процеси удосконалення, що відбуваються у всіх елементах системи публічного управління. Її спрямованість обумовлюється необхідністю забезпечення та гарантування нормальних умов життєдіяльності спільноти, узгодження різних інтересів. Складність характеристики ефективності у системі публічного управління обумовлюється наступними характеристиками [10]:

- багатоаспектність /комплексність;
- диференційованість/багаторівневість;
- неоднорідність внутрішньої структури;
- відносність поняття ефективності, що обумовлюється прийнятим її визначенням (поділом величини ефекту на величину витрат);
- неоднозначністю характеристики діяльності стосовно чітко визначених цілей;
- рівністю умов функціонування (по горизонталі) органів виконавчої влади, за яких кращі результати досягаються при заданих обмеженнях витрат;
- порівняльність оцінки результатів діяльності; пов'язаність із практикою.

З урахуванням специфіки нашого дослідження, та визначення ефективності, що надається в енциклопедії державного управління [2], сформулюємо робочу дефініцію. Ефективність – це досягнення поставленої соціальної мети в результаті діяльності органу влади/структурного підрозділу чи окремого управлінця публічної влади за максимально можливою економії суспільної праці. В цілому, характеризуючи змістовне наповнення даного поняття, зазначимо, що ефективність передбачає не тільки якість продукту, а й оцінювання наслідків (збільшення кількості громадян, задоволених спожитим продуктом).

Необхідними умовами забезпечення ефективності є:

- наявність достатніх ресурсів публічного управління, розподіл яких має відбуватися відповідно до цілей діяльності органів влади;
- використання сучасних управлінських технологій, як об'єктивне відтворення заданого результату;
- оцінювання, систематичне проведення якого надає змогу економічно, ефективно і результативно використовувати наявні ресурси в процесі досягнення бажаного стану об'єкта за умови включення безпосередніх акторів у процес пошуку резервів та можливостей; якість підготовки кадрів.

З огляду на зазначене та з урахуванням визначеної мети дослідження слід розглянути поняття «оцінка» та «оцінювання». З позицій формальної логіки всі дії щодо якісної та кількісної характеристики діяльності називають оцінюванням, сам же результат дії – оцінкою. Це означає, що поняття «оцінка» та «оцінювання» не тотожні, між ними існують відмінності.

Оцінку слід розуміти як висновок за результатами оцінювання чи характеристику відповідності визначеним заздалегідь показникам, встановленим стандартам. Що ж стосується оцінювання, то це – систематичний процес порівняння діяльності й результатів виконання програми або політики із цілями, завданнями, комплексом явних або неявно виражених стандартів з метою внесення необхідних адміністративних чи політичних змін. Відтак, оцінювання може бути зовнішнім та внутрішнім, кількісним та якісним, формувальним та підсумковим, орієнтованим на цілі, рішення, клієнта, практичне використання тощо.

Сутність поняття «оцінювання» полягає в тому, що воно є процесом, який потребує постійного удосконалення через специфічність призначення: здатність отримувати об'єктивну інформацію, за допомогою якої простежувати рівень розвитку об'єкта оцінювання, визначати напрямки покращення існуючого стану і вносити корективи, як у діяльність, так і безпосередньо в саму систему оцінювання щодо критеріїв та показників [2]. Його застосування допомагає поліпшити якість, прозорість діяльності влади, оскільки отримані результати завжди доступні широкому колу громадськості.

Поняття «залучення громадян» достатньо активно досліджується серед науковців і практиків, особливо в контексті реформування місцевого самоврядування, що спричиняє розмаїття думок. Зазвичай дефініцію пов'язують із:

- формуванням та реалізацією політики (залучення громадськості є тим типом взаємодії, що забезпечує двобічну комунікацію і передбачає активну участь громадян та їх об'єднань у формуванні публічної політики, її реалізації та оцінці [6, с. 98]);
- партнерством (залучення – тип взаємодії, який є принципово двостороннім, відкриває шлях до реального партнерства [1, с. 23]);
- правом на участь (залучення до врядування – представлення і відстоювання інтересів громади під час прийняття рішень органами влади. Ідея участі громадськості ґрунтується на праві людей брати участь у прийнятті рішень, які впливають на добробут їх громад);
- прийняттям рішень (залучення громадськості - це безперервний процес взаємодії між громадянами та установами (організаціями), відповідальними за прийняття рішення; це безперервний процес взаємодії між представниками органів місцевого самоврядування та організаціями, відповідальними за мобілізаційний процес і прийняття рішення);
- впливом (залучення громадян – це системний процес взаємодії громадян та органів місцевого самоврядування, який забезпечує можливість громадян реально впливати на ухвалення публічних рішень щодо життя всієї громади);
- прозорістю (залучення громадян – це один з найбільш дієвих засобів забезпечення прозорості дій органів місцевого самоврядування та їх реальної підзвітності виборцям).

У практичній діяльності відбувається ототожнення залучення громадян із прозорістю, оскільки саме задіяння громадськості: забезпечує прозорість рішень, прийнятих органами місцевого самоврядування, та їх відповідність до потреб мешканців територіальної громади; підтримує та легітимізує напрямки

розміщення коштів місцевого бюджету; також забезпечує нові підходи та рішення у складних питаннях розвитку територіальної громади; встановлює пріоритети політики органів місцевого самоврядування; пропонує депутатам місцевих рад найбільш прийнятні способи забезпечення публічності процесу ухвалення рішень. Крім того, створює підґрунтя для залучення громадян до ухвалення рішень з тих чи інших питань скоріше як норми діяльності, а не винятку; забезпечує керованість та узгодженість дій з іншими підрозділами органів місцевого самоврядування щодо методів, які можуть бути використані для досягнення інформаційних потреб громадян; підвищує ефективність обміну інформацією між громадянами, приватним сектором і громадськими організаціями; стимулює залучення волонтерів для підтримки діяльності органів місцевого самоврядування).

Цей процес відбувається за безпосередньої участі та підтримки місцевої влади (органів місцевого самоврядування). У результаті, залучення громадян допомагає:

- розробляти й ухвалювати рішення;
- підвищувати рівень взаєморозуміння громади і місцевої влади;
- сприяти взаємодії й оцінці діяльності органів місцевого самоврядування;
- зменшувати рівень потенційних конфліктів;
- формувати підтримку та впроваджувати плани розвитку громади;
- робити місцеве управління більш відкритим до громадських проблем, турбот та актуальних питань взагалі.

Залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні сприяє поліпшенню інформованості та збільшує відповідальність, надає можливість висловити свою думку тим, на кого в першу чергу і спрямована діяльність органу місцевого самоврядування [5].

На практиці нині в деяких містах спостерігається впровадження позитивних змін у взаємодії з громадськістю (наприклад, розповсюдження конкурсів міні-проектів (міських), що містять в собі елементи делегування

владою громадянам певних функцій). Як результат, до положення про політику залучення громадян до діяльності органу місцевого самоврядування можна включити такі цілі: гарантування за можливістю покращення життєвого середовища для громадян; заохочення громадян відігравати активнішу роль у суспільному житті; гарантування громадськості повного та своєчасного доступу та впливу на публічну політику і на процес прийняття рішень, забезпечення повного оприлюднення та відкритого доступу до публічної інформації; гарантування рівного представництва всіх інтересів у процесі ухвалення рішень, врівноваження різних цінностей та потреб; заохочення довіри серед громадян і посадовців місцевого управління; розроблення нового, зорієнтованого на громадянина, підходу до місцевого урядування [3, с. 21].

Для підвищення ефективності цього процесу необхідно залучити громадськість до процесу розробки, прийняття та реалізації рішень, створити соціальний механізм громадської участі. Саме в процесі активного залучення членів територіальної громади в розробку і реалізацію планів розвитку своєї території, життєдіяльності та зайнятості відбувається становлення і розвиток локального співтовариства, нарощування його переваг [13, с. 78].

Серед найпоширеніших дієвих форм залучення громадськості є громадські слухання, громадські та експертні ради при місцевих органах влади [4, с. 15], конкурс міні-грантів. До цього блоку варто віднести також інструменти громадського контролю, котрі розглянуті у Проекті Стратегії залучення громадянського суспільства до процесу прийняття рішень в Україні [11]. Натомість, на сьогодні найбільш активно розвиваються сервіси і додатки на базі сучасних комунікаційних засобів, що дозволяють громадянам сигналізувати про проблеми, пропонувати рішення, відстежувати їх виконання і усунення недоліків. В Україні діє цілий ряд електронних сервісів звернень громадян. Крім того, починають поширюватися сервіси та портали, що дозволяють запропонувати рішення того чи іншого питання, залучити громадян та експертів до обговорення й оцінки чинного законодавства, розглянутих законопроектів та проектів рішень.

Ще однією формою залучення стає підтримка локальних проектів, що припускає розподіл частини бюджету суб'єкта або муніципальних утворень на цілі, котрі визначаються за підсумками громадського обговорення та голосування.

Поки ще дуже невелике поширення набули інструменти краудсорсингу. У соціальну сферу краудсорсинг прийшов з науки та інформаційних технологій. Спочатку будь-який бажаючий мав можливість через мережу Інтернет надати потужності свого комп'ютера для здійснення найскладніших розрахунків. Тепер безліч добровольців збирається для вирішення соціально чи економічно значущих завдань, об'єднуючись через мережу. У багатьох країнах діють електронні краудсорсингові платформи, на які органи влади виносять питання і проблеми, котрі потребують розв'язання, встановлюють терміни, призначають премію за краще рішення і збирають результати.

Прикладна актуальність тематики залучення громадської участі проявилася в її активній розробці експертами некомерційних організацій (НКО) України, зокрема, фонду «Відродження», Асоціації Самоорганізації населення. Вони виділили ряд функцій цього соціального механізму: громадська участь є механізмом обміну інформацією, громадська участь сприяє виявленню проблем, потреб, громадська участь сприяє виробленню нових ідей, пошуку нових рішень проблем, оцінці альтернатив та їх наслідків, громадська участь створює умови для вирішення конфліктів в місцевому співтоваристві, пошуку консенсусу.

Але існує низка проблем щодо ефективності участі громадськості у прийнятті значущих рішень, серед яких:

- відсутність відпрацьованих механізмів участі громадськості в прийнятті рішень;
- ні якісно, ні кількісно, ні територіально «громадськість» не вимірюється;
- законодавство в галузі участі та залучення громадськості має фрагментарний характер;

- велику увагу необхідно приділяти широкому висвітленню досягнень та невдач в участі громадськості в процесі прийняття рішень при проектуванні запланованої діяльності, при проведенні громадських експертиз, при громадському моніторингу за виконанням прийнятих рішень як основних інструментів побудови правової держави;

- неможливо простежити, чи своєчасно проінформована громадськість з остаточним варіантом документа, особливо на місцевому рівні;

- пропозиції та рекомендації представників громадянського сектору підчас мають непрофесійний характер і не узгоджені з державним бюджетом, і найчастіше відображають інтереси окремих груп;

- роль представників громадянського сектору так і не була з'ясована і не конкретизована до кінця, і, як наслідок – слабка ініціатива і розчарування в підсумку.

Зазначені проблеми потребують вирішення, для чого пропонуємо укладати контракти ефективності між органами місцевого самоврядування та громадськістю. Контракт ефективності формує цільові показники органу місцевого самоврядування в частині відкритості інформації та залучення суспільства і забезпечує їх виконання.

Питання про формування системи оцінки ефективності залучення громадськості до процесів розробки та прийняття рішень органам місцевого самоврядування, з одного боку, відноситься до числа очевидних. Водночас слід підкреслити, що крім раціонально-прагматичного тлумачення призначення оцінки, всяка система оцінки ефективності покликана підтримати смислові пріоритети політики на рівні прогнозованого їх досягнення у вигляді якихось значущих результатів. Теоретичний аналіз масиву досліджень і місцевих проектів показав, що саме в неузгодженості пріоритетних смислів і полягає одна з найбільш складних проблем розвитку територіальної громади.

Оцінювання сфери спільної діяльності органів місцевого самоврядування та громадськості за допомогою контракту ефективності

Сфери оцінювання	Показники, що оцінюються	Принципи формування
Відкритість органу місцевого самоврядування	<ul style="list-style-type: none"> • Доступ до інформації та муніципальних послуг через платформу E-government • Здатність впроваджувати громадські пропозиції в зоні відповідальності органу місцевого самоврядування • ■ Наявність на території платформ, що забезпечують взаємодію з громадськістю згідно із зазначеними принципами 	Мають бути: чітко визначені; легко вимірювані; застосовні на практиці; показові для керівництва;
Внутрішня ефективність органу місцевого самоврядування	<ul style="list-style-type: none"> • Узгодженість завдань з розробленою стратегією регіону • Відповідність організаційної структури і внутрішніх процесів органу місцевого самоврядування поставленим завданням • Ефективність використання бюджету органом місцевого самоврядування • Забезпеченість високопрофесійними кадрами 	Мають вимірювати успішність досягнення цілей;

	<ul style="list-style-type: none"> • Протидія корупції • Управління соціальною політикою 	
Соціальний ефект	<ul style="list-style-type: none"> • Надання високоякісних послуг населенню • Забезпечення конкурентного бізнес-середовища • Підвищення якості життя населення • Підвищення довіри населення до діяльності органу місцевого самоврядування 	Мають містити суспільно-значущі показники

Важливим для оцінки ефективності залучення громадян є соціологічне опитування. Зокрема, серед запропонованих питань мають бути такі: «Чи вважаєте Ви, що у Вас є можливість поскаржитися або внести пропозицію щодо роботи органів місцевого самоврядування?»; «Чи задоволені Ви реакцією органів місцевого самоврядування на пропозиції та скарги, що вносяться громадою?» [9, с. 25]. Така оцінка може застосовуватися в місцях надання послуг органами місцевого самоврядування, або ж здійснюватися у формі опитування на інтернет-сайтах місцевих організацій.

Функціонування механізмів залучення громадськості відбувається в кілька етапів, включаючи ініціювання обговорення, вироблення рішення і безпосереднє впровадження. Розглянемо їх більш детально. Так, ініціювання обговорення передбачає: надходження пропозиції від суспільства; розгляд пропозиції громадською радою на предмет відповідності фундаментальним принципам (чи варто розглядати дану пропозицію? яких зацікавлених осіб залучати до обговорення?); онлайн-голосування/обговорення.

Щодо вироблення рішення, то мова про: проведення громадських опитувань щодо можливих рішень; проведення зустрічей з професійними та

бізнес-спільнотами для обговорення рішень; розробка остаточного рішення і надання рекомендацій регіональній владі, зокрема онлайн-обговорення; доопрацювання пропозиції в рамках регіональної влади.

Відповідно, впровадження передбачає реалізацію пропозицій (розробка нормативних документів, реінжиніринг процесів державного та місцевого управління і т.ін.); аналіз зворотного зв'язку від суспільства (проведення опитувань, аналіз нових пропозицій).

Для забезпечення залучення громадян до роботи в органах місцевого самоврядування необхідно не тільки всебічно та регулярно висвітлювати діяльність, але й організувати систему оцінки ефективності. Її створення потребує співпраці органу місцевого самоврядування з представниками експертних спільнот і населенням, визначення системи ключових показників ефективності; забезпечення публічної звітності по їх досягненню та громадського контролю щодо коректності планової ефективності досягнутих показників. На завершення кожного року має бути представлена публічна доповідь про виконання контракту ефективності керівником органу місцевої влади.

В практичній діяльності напрацьовано різні способи оцінки ефективності залучення громадськості. Зокрема, способи оцінки ефективності залучення громадськості до процесу розробки та прийняття рішень органів місцевого самоврядування можуть застосовуватися розробниками в цілях публічної демонстрації результативності проекту. Кожен окремо взятий проект взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадськості має свій критерій оцінки. Провідним критерієм оцінки ефективності проектів такої взаємодії є їх економічна успішність та забезпечення потреб територіальної громади.

Також маємо способи оцінки ефективності залучення, що можуть застосовуватися розробниками в цілях публічної демонстрації результативності взаємодії. Мається на увазі спрямованість учасників проекту на активну практику органів місцевого самоврядування та громадськості із завданнями, пов'язаними з організацією та проведенням заходів та акцій. А також:

- оцінка контрольних завдань і підсумкових робіт фахівцями та експертами муніципального та регіонального рівня;
- вивчення підсумків грантових та інших громадських ініціатив, на предмет виявлення кількісного та якісного показника участі випускників проекту;
- інтерв'ювання партнерів взаємодії, представників місцевих та громадських структур на оцінку рівня підготовленості та компетенції учасників і випускників проекту.

Якщо ж застосовується спосіб оцінки ефективності проекту в цілях публічної демонстрації результативності проекту, то використовуються наступні критерії оцінки:

- динаміка чисельності громадськості – безпосередніх учасників проекту та залучених до різної діяльності;
- динаміка чисельності законопроектів та поправок, прийнятих за участі громадськості;
- динаміка електоральної активності громадськості;
- динаміка реалізованих ініціатив та суспільно значущих проектів та акцій;
- динаміка звернень до органів місцевого самоврядування з боку громадськості.

При обранні способу оцінки ефективності залучення громадськості, що застосовуються розробниками в цілях публічної демонстрації результативності проекту, оцінка ефективності проекту проходить по декількох каналах:

- незалежна експертна оцінка через громадські ради, через фокус-групи громадськості;
- аналіз результатів соціологічних досліджень і виявлення кореляції проведеної політики (реалізації проекту) та стану громадськості;
- незалежна оцінка через проведення Інтернет-опитувань і голосувань, моніторинг звернень (зокрема, до громадської приймальні);
- контент-аналіз публікацій в ЗМІ.

Для оцінки ефективності застосовується система індикаторів, наприклад: кількість створених соціально значимих громадських організацій; кількість розроблених і підтриманих громадських проектів; сума коштів і оцінка вартості громадських проектів; збільшення числа соціально позитивних громадських організацій і зниження числа соціально деструктивних та інші.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз дефініцій «ефективність», «оцінка» та «оцінювання», «залучення громадян» надав змогу визначити їх змістовне наповнення та відчути відмінність при їх застосуванні на практиці, акцентувати увагу на умовах, створення яких сприятиме забезпеченню ефективності розробки, прийняття та реалізації рішень органами місцевого самоврядування. Серед найпоширеніших дієвих форм залучення громадськості є громадські слухання, громадські та експертні ради при місцевих органах влади, конкурс міні-грантів, а також підтримка локальних проектів, інструменти краудсорсингу. Так, контракти ефективності між органами місцевого самоврядування та громадськістю формують цільові показники органу місцевого самоврядування в частині відкритості інформації та залучення суспільства і забезпечують їх виконання.

Аналіз вітчизняної практики застосування різних форм залучення громадськості переконливо свідчить, що збільшення рівня участі громадян у процесах прийняття рішень може сприяти розвитку демократичних цінностей у членів територіальної громади за допомогою встановлення довірчих і конфіденційних відносин, вирішення та управління конфліктами не тільки за допомогою виборів. Ефективною громадська участь може вважатися тоді, коли висунуті громадськістю проблеми починають безпосередньо вирішуватися або потреби громади враховуються при прийнятті рішень.

Способами оцінки ефективності в процесі розробки, прийняття та реалізації рішень органами місцевого самоврядування є наступні: способи, які застосовуються в цілях публічної демонстрації результативності проекту та результативності взаємодії; способи оцінки ефективності проекту та способи оцінки ефективності залучення. При цьому чим більшою є кількість критеріїв

оцінки та різноманітною система індикаторів, тим об'єктивнішою є оцінка ефективності залучення громадськості до процесу розробки, прийняття та реалізації рішень органами місцевого самоврядування.

Література.

1. Громадськість та місцева влада Донеччини – ефективні механізми взаємодії // ДОО ВГО «Комітет виборців України», 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua/publications/gromadskist-ta-mistceva-vlada-efektivni-mekhanizmi-vzaemodiii-na-donechchini>.
2. Енциклопедія державного управління – у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – Т. 2 : Методологія державного управління. – 2011. – С. 158–160; 434–435.
3. Інструменти партнерства громадськості та влади на місцевому рівні: Збірка / Н. Бойко, Т. Кіріллоva – За ред. Н. Бойко – 2008. – 72 с.
4. Как обеспечить эффективное участие институтов гражданского общества и учет интересов граждан в управлении государственными и муниципальными услугами. Аналитический документ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.soros.kg/wp-content/uploads/2012/02/analitical_note_ZOT.pdf.
5. Концепция разработки механизмов информирования и вовлечения общественности в процесс принятия решений, связанных с окружающей природной средой для города Донецка. – Донецк, 2002. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecology.donbass.com/pages/publ/first_steps.htm.
6. Кохан А. І. Вибір ефективного методу комунікації у процесі прийняття пролітико-управлінських рішень // Теорія та практика державного управління. – Вип. 2 (37) – 2014. – С. 97–103.
7. Манжола П. Г. Форми участі громадськості у діяльності органів влади та прийнятті політичних рішень / П. Манжола // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 4 (5). – С. 13 – 18.

8. Муркович Л. І. Світова практика залучення громадян до участі в управлінні місцевими справами , Л. Муркович // Державне управління та місцеве самоврядування. 2013. – вип.. 2 (17). – С.262–269.

9. Отчет по исследованию «Сбор основных данных по целевым группам проекта и достоверной информации об их вовлечении в процессы принятия решений в области предоставления услуг» в рамках совместного проекта ЕС и ООН «Продвижение добросовестного управления для достижения социальной справедливости». – Руководитель исследования Гайбулина Р. М. – Бишкек, 2012 – 84 с.

10. Приходченко Л. Л. Забезпечення ефективності державного управління: теоретико-методологічні засади : [монографія] / Л. Л. Приходченко. – Одеса : Оптимум, 2009. – 300 с.

11. Проект Стратегії залучення громадянського суспільства у процес прийняття рішень в Україні. Проект. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://upper.org.ua/files/1417171904168/Draft_Strategy_for_promoting_civil_participation_in_decision-making_in_Ukraine_ua.pdf.

12. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні [Текст]: посіб. – К. : Ленвіт, 2012 . – 64 с.

13. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні: навчально-методичний посібник. – ДП «Укртехінформ» – Київ, 2013. – 250 с.